

Motion till riksdagen

1986/87:So489

Blenda Littmarck (m)

Långvården

Nedanstående brev kom till mig under den allmänna motionstiden från en god vän, en erfaren sjuksköterska. Brevet till en patient var inte avsett att nå adressaten, det skrevs i nattens timmar, då det inre trycket blev för starkt. Brevet återges här som det kom.

Käre Johan!

1986-01-18

Blev långvården en stor besvikelse för Dig! Ett helvete som Du inte kunde ta Dig ur. Du som var välutbildad hur kunde Du vara så dum att tro att detta skulle bli Din trygga vrå efter ett långt och strävsamt liv. I morgon fyller Du 84 år! Du kommer sannolikt ej att leva i morgon. Du är för sjuk. **Må** Gud bestämma sig snart när Du får komma för Du har och har haft det jobbigt. Du var orolig för dagen. Du var orolig för natten. "Vem skulle arbeta?" "Kommer den eller den?" Vad blev Du utsatt för? För *rädd* var Du! Som så många andra. Du klagade över smärtor. Du fick mer och mer gaser. Det spände mer och mer. De sa: avvakta! Ingen undersökning käre vän, Du är för gammal! Har han ont? Ge morfin. Ingen skall numera ha ont.

Du fick besvär med din andning. Du är för envis – lägg av, det är det dom väntar sig. Kämpa inte emot. Dagarna har gått. En vecka har gått. 24 timmar om dygnet. Du kämpar på. Det har blivit en ny tisdag. Personalen har frågat undrande. Är han inte dö än? Har han inte lämnat in än? De känner Dig dåligt. Du ger Dig inte i första taget! Tarmarna fylls med gaser. Lungorna vill inte fungera. Tungan är torr som en gammal torr skosula. Gommen och halsen täckt med torra flagor. När var de os Dig senast. Det kanske var ett bra TV-program eller något annat som var av större intresse. Nåja. Det gamla vanliga. Du har hamnat på en av våra slutstationer där passiv dödshjälp hör till rutinerna, dolt bakom vackra ord, personlig vård, omvårdnad, naturlig död. Det är personalen som bestämmer när Du skall dö, förstår Du inte det? Får Du ingen vätska **så** dör Du snart – men vilken död går Du tillmötes. Du har legat en vecka nu. Det hade dom inte tänkt sig.

Tar en tuss på en peang. Blöter den i vatten. Badda försiktigt i Din mun. Du kan ju inte svälja längre med den torra strupen. Du hostar så Du blir blå. Det går över. Försökte än en gång då Du klart och tydligt säger. Fy fan! Jag slänger tussen. Tar glaset och Du dricker sakta men det går. Är det Du Anna? Ja det är det. Kommer jag att dö nu? Vill du inte dö Johan? Du har ju sagt många gånger att Du inte trivs här och är trött på livet. För *ögonblicket* kommer Du inte att dö. Du är stark Johan. Efter en lång paus. Jag vill inte inte än. Du andas lugnare. Du somnar. Jag tittar på Dina händer och Dina fingrar, krokiga av värk. Dina ben är böjda. Du skakar som om Du haft Parkinson. Det är biverkningar av läkemedel. Neuroleptikans förbannelse. Du kom hit av egen vilja – men Du vantrivdes. Din kropp tog stryk men inte Din vilja. Ibland tror jag nästan att sjukvårdspersonalen är sadister.

Långvården är tung och inte blir det bättre med konstant personalbrist. Personalen blir utsliten. Till slut orkar man inte bry sig om.

Jag skall störa doktorn. Jag vill att Du skall ha dropp inklusive näring (socker och vätska via en venkanyl). Du ville ju att jag skulle hjälpa Dig. Personalen kommer *inte* att gilla det. De har fått för sig att Du dör fortare om Du inte får vätska! (Dessa förbannade omvårdnadsexperter.)

Fick en ordination av vår doktor. Det är märkligt hon har aldrig sagt nej till något jag föreslagit. Du såg ju uttorkad ut sa hon. Hon blev förvånad att det gick att prata med mig!!!

Du har fått 1 l glukos nu. Du är inte så torr. Du kissar om än så lite. Du har lättare att andas. Träffade en annan *doktor* på en annan avd. där jag var för att låna en ny flaska åt Dig. "*Sätter Ni dropp på 5:an?*" "Ja, om de inte orkar dricka själva gör jag naturligtvis det. Är det inte enligt vetenskap och beprövad erfarenhet eller är det så att långvårdspatienter skall behandlas annorlunda än andra i samma situation? Jag är sjuksköterska och det är min skyldighet att se till att patienten får vätska." "Jo, jo man möter ofta *motstånd bland personalen* när jag vill ge vätska i ven!!!

Johan, Dr Z bekräftar det jag trodde: om du får lite vätska kommer Du att få dö naturligt. Ej kämpa.

Vilken apa till dotter du har. Hur många gånger har jag inte växlat kronor för att du skall få möjlighet att ringa henne. Var var hon julafton, nyårsafton. Du var ensam hela helgen. Hela den vackra sommaren också när jag tänker efter. Jag ringde förra veckan för att tala om att Du var sjuk. Hon *skulle komma* på söndag. Hon kom en kort stund i måndags. Hon kom en stund i dag (tisdag). Du ville så gärna presentera Din dotter för mig. På något vis var Du stolt över henne. Hur många gånger ringde Du till henne per dag? Oftast fick Du inte tag i henne. När telefonen är trasig – vilket var mer vanligt än att den fungerar – hade Du svårt att hålla tårarna borta av besvikelse; tandprotesen glappade – den har ju alltid varit för stor. Skakningarna tilltog och hela Du blev ännu spädare. Många gånger har jag nedkallat himlens vrede över televerkets nonchalans. Tunga, klumpiga lurar – ålderdomliga apparater där mynten fastnar. Jag har nu träffat Din dotter, så olik hon är Dig. Hon ville åka hem. Hon kunde ju ändå inte göra något. Jag fick henne att besinna sig några timmar! När hon kom och fick klart för sig att Du inte var död, ville hon ändå plocka ur Din garderob!!

Hyggligt av Din dotter att köpa varma sockor. Hoppas hon inte blev ruinerad. Dina iskalla fötter hade behövt dem långt tidigare. Landstingets syntetiska strumpor med resår kan landstingsgubbarna behålla.

I dag är det onsdag. Inte trodde väl jag att Du var så seg. Du fyller 84 år. Tar in flaggan som vi gör åt alla som fyller år. Du är vid medvetande. Vet inte riktigt om jag skall gratulera Dig eller inte. Men så tänker jag på att Du sett fram emot denna dag. Var det födelsedagen Du skulle vänta på?? Du är mycket dålig – andas oregelbundet – Dina iskalla vita fötter har blivit mörkblåa, lika blåa som strumporna Du fick. Ingen värme i världen kan värma upp dem igen. Vi lever i en märklig värld – flera av Dina gamla vänner har hört av sig för att gratulera Dig. Jag har alltid trott att de var döda, att Du var den siste. Än märkligare är det att *nu* så har Du haft flera besök. Människor med två friska ben! Några bor här bredvid. De säger att de är chockade över att Du är dålig. Jag förstår ingenting. Jag borde inte reagera längre. De börjar prata om sina egna krämpor. Det är därför de inte kommit tidigare, osv. osv. Då jag ber dem prata med Dig, för Du hör dem, rusar de in och ut som om Du var pestsmittad. I Ditt tillstånd påminner Du dem om döden. De skall själva en gång dö. Jag hinner inte ta hand om ängsliga – oroliga vänner. Jag måste prioritera. Jag väljer Dig, för Du är ensam.

I morgon är jag ledig, då finns Du sannolikt inte kvar på avdelningen. Du

Mot. 1986/87
So489

kommer att få en pappersskjorta av landstinget. De är generösa här. På somliga slutstationer finge Du ligga naken. Du är inte intressant, så dom sprättar nog inte upp Dig. Du är heller inte intressant för organdonation. Du är för gammal. Vet Du vad, Johan, det enda positiva med att vara gammal är att man får dö i fred. Ingen kommer att sprätta i Dig när Ditt hjärta slutat slå. Din själ kommer att få lämna Din lekamen i stillhet och Du finner ro. Din Syster – – –.

Riksdagen har stiftat lagar: Socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen, som, om de efterlevdes, skulle skydda och stödja de människor som i dag har det som Johan när han dog. I ett samhälle där rätt och medkänsla rådde, skulle egentligen portalpragraferna vara onödiga; den enskilda människans värde och värdighet vara självklar. Som det nu är måste tillsynen från den ansvariga myndigheten ökas och fördjupas.

Hemställen

Med stöd av ovanstående hemställer jag

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad och fördjupad tillsyn av långtidsvården.

Stockholm den 27 januari 1987

Blenda Littmarck (m)